

**TERI
PRAČET**
ROMAN O DISKSVETU
TRAS!

Prevela
Nevena Andrić

■ Laguna ■

Naslov originala:

Terry Pratchett

THUD!

Copyright © Terry and Lyn Pratchett 2005

First published as 'Thud!' by Transworld publishers,
a division of The Random House Group Ltd.

Translation copyright © 2017 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

TRAS!

Prvo i pre svega Tak je napisao sebe.
Drugo što je Tak napisao bili su Zakoni.
Treće što je Tak napisao bio je Svet.
Četvrto što je Tak napisao bila je pećina.
Peto što je Tak napisao bila je geoda, kameno jaje.

U sumraku pećinskog ulaza, iz geode se izlegoše Braća.

Prvi Brat pođe ka svetlosti i zastade pod otvorenim nebom. Tako je postao previsok. Bio je to prvi Čovek. On ne nađe Zakone i bi prosvetljen.

Drugi Brat pođe u tamu i zastade pod tavanicom od kamena. Tako je dostigao najbolju visinu. Bio je to prvi Patuljak. On pronade Zakone koje je Tak napisao i bi promračen.

Ipak, nešto Takovog životnog duha ostalo je zarobljeno u slomljenom kamenom jajetu i postalo je prvi trol, i on je hodio svetom nezvan i neželjen, bez duše i svrhe, znanja ili razumevanja. U strahu od svetlosti i tame, on se zauvek gega kroz sumrak, i ne zna ništa, ne uči ništa, ne stvara ništa, nije ništa...

Iz teksta „Gd Tak 'Gar“ (Šta je Tak sve napisao), prev. profesor V. V. V. Divljokrv, Izdavački zavod Nevidljivog univerziteta, AM\$8. U originalu, poslednji pasus navedenog teksta dopisan je, kako se čini, mnogo kasnije.

Planina ne smrvi ga
Sunce ne zaustavi ga
Čekić ne slomi ga
Vatra ne zastraši ga
Njemu glava dignuta iznad srca
On dijamant

*Prevod trolovskih piktograma urezanih u bazaltnoj
steni duboko u ankmorporškim rudnicima melase,
u naslagama sirove melase po nekim procenama
starim petsto hiljada godina*

*T*ras...
Bio je to zvuk udara teške toljage o glavu. Telo se trznulo i skljojalo se nauznak.

I to je bilo to, niko nije čuo, niko nije video: savršen završetak, savršeno rešenje, savršena priča.

Ali, kako kažu patuljci, gde se zakuvaju nevolje, uvek ćeš naći i nekog trola.

Trol je video.

Dan je počeo savršeno. Uskoro će postati nesavršen, on je to znao, ali bar ovih nekoliko minuta mogao se praviti da neće.

Sem Vajms se brijao sam. Bio je to njegov svakodnevni čin prkosa, potvrda da je... no, da je on samo obični Sem Vajms.

Jeste, brijao se u ogromnoj kućerini dok mu batler čita odlomke iz *Novosti*, ali to su naprosto bile... okolnosti. I dalje ga je iz ogleдалa gledao Sem Vajms. Dan kada tamo bude video vojvodu od Anka biće loš dan. „Vojvoda“ je naprosto radno mesto, to je sve.

„Vesti se uglavnom tiču trenutnog... patuljačkog pitanja, gospodine“, reče Vilikins dok se Vajms bavio onim nezgodnim delom ispod nosa. I dalje je koristio dedinu britvu. Još jedno sidro koje ga je vezivalo za stvarnost. Pored toga,

čelik je bio mnogo bolji od ovog današnjeg. Sibil je gajila neobičan polet prema modernim spravicama i stalno mu je predlagala da nabavi onaj nov brijač s malim čarobnim đavolkom koji ima sopstvene makaze i veoma brzo secka, ali Vajms se nije dao. Ako će mu iko baratati sečivom oko lica, *on će*.

„Dolina Kum, dolina Kum“, promrnda on svom odrazu. „Ima li šta *novo*?“

„Pa, ne baš, gospodine“, reče Vilikins i opet okrenu naslovnu stranu. „Evo izveštaja o govoru graga Butolomca. Posle je bilo nemira, kaže ovde. Povređeno je nekoliko patuljaka i trolova. Vođe obeju zajednica pozivaju na mir.“

Vajms otrese penu sa sečiva. „Ha! Ne bi me čudilo i da pozivaju. Reci mi, Vilikinse, jesi li se tukao ti kao klinac? Jesi li bio u uličnoj bandi ili tako nešto?“

„Imao sam čast pripadati Klipanima iz Lopurdarske, gospodine“, reče batler.

„Stvarno?“, kaza Vajms, iskreno zadivljen. „Oni su bili poprilično žestoki, koliko se ja sećam.“

„Hvala, gospodine“, reče Vilikins ugladeno. „S ponosom mogu reći da sam umeo vrlo dobro da opaučim kada je valjalo raspraviti škakljiva teritorijalna pitanja s mladićima iz Kanapske. Najdraže oružje bile su im pristanišne kuke, ako me sećanje služi.“

„A tebi...?“, upita Vajms, izgarajući od nestrpljenja.

„Štit kačketa u koji ušijete zaoštrene krajcare, gospodine. Veran pomagač u svakoj nevolji.“

„Čoveče božji! Time možeš nekom iskopati oko.“

„Uz dužnu pažnju da, gospodine“, reče Vilikins, nadasve brižljivo slažući peškir.

A sada stojiš tu u pantalonama na uzane pruge i batlerskom sakou, podgojen kao za tov, i blistaš se kao da si se mašču mazao, pomisli Vajms dok je doterivao predeo ispod ušiju. A ja sam vojvoda. Čudni su putevi ovog sveta.

„I jesi li *ikad* čuo nekoga da kaže: 'Hajde da započnemo nemire?'“, upita.

„Nikad, gospodine“, reče Vilikins i opet se maši novina.

„Ni ja. To se dešava samo u štampi.“ Vajms baci pogled ka zavoju na ruci. Svejedno, bilo je prilično uznemirujuće.

„Je l' pominju da sam ja lično uzeo stvari u svoje ruke?“, upita.

„Ne, gospodine. Ali piše da se Straža neustrašivo isprečila između suparničkih grupa na ulici, gospodine.“

„Zapravo su upotrebili reč 'neustrašivo?'“, reče Vajms.

„Tako je, gospodine.“

„E pa, lepo“, priznade Vajms mrzovoljno. „Jesu li zabeležili da su nam dva pozornika završila u Besplatnoj bolnici, jedan teško povređen?“

„Neobjašnjivo, ne, gospodine.“

„Ha. Klasika. No, dobro... hajdemo dalje.“

Vilikins se nakašlja onako batlerski. „Gospodine, pre sledećeg članka možda bi valjalo spustiti britvu. Njeno gospodstvo mi je očitalo bukvicu zbog one malecne posekotine prošle nedelje.“

Na Vajmsove oči, njegov odraz uzdahnu i on spusti sečivo. „Dobro, Vilikinse. Daj najgore.“

Iza njega, novine stručno zašušketашe. „Naslov na trećoj strani glasi: 'Straža prima vampirskog pozornika?', gospodine“, reče batler i oprezno koraknu unazad.

„Sunce mu žarko! Ko im je to rekao?“

„Zaista ne bih znao, gospodine. Kažu, niste pristalica vampira u Straži, ali ćete danas primiti kandidata na razgovor. Piše da je ova tema izazvala živu raspravu.“

„Okreni osmu stranu, ako ti nije teško“, reče Vajms. Iza njega novine opet zašuštaše.

„Elem?“, reče. „Obično tu stave onu glupavu političku karikaturu, jelda?“

„*Spustili* ste britvu, jelte, gospodine?“, upita Vilikins.

„Jesam!“

„Možda bi zgodno bilo i da se odmaknete od umivaonika.“

„Nacrtali su mene, jelda...?“, reče Vajms sumorno.

„Uistinu, gospodine. Prikazan je mali, prepadnut vampir i, ako smem tako da se izrazim, prilično veličanstven crtež vas kako se naginjete preko pisaćeg stola s kolcem u ruci. Natpis glasi: 'Danas regrute skupljaju s koca i konopca, je li?', gospodine, što je smešna igra rečima, koja s jedne strane ukazuje na ustaljen narodski izraz...“

„Da, mislim da sam nekako i sam ukapirao“, reče Vajms iznureno. „Ima li izgleda da trkneš onamo i kupiš original pre Sibil? Kad god odštampaju moju karikaturu, ona je nekako nabavi i okači je u biblioteci!“

„Gospodin, ovaj, Brba baš ume da vam pogodi lik, gospodine“, priznade batler. „I sa žaljenjem moram reći da mi je njeno gospodstvo već naložilo da odem do sedišta *Novosti* u njeno ime.“

Vajms zastenja.

„Pride, gospodine“, nastavi Vilikins, „njeno gospodstvo želi da vas podsetim kako će vas ona i mali Sem čekati u ateljeu ser Džošue tačno u jedanaest, gospodine. Slika je u važnoj fazi, koliko razumem.“

„Ali ja...“

„Bila je vrlo nepokolebljiva, gospodine. Rekla je: ako komandant policije ne može da nakratko izađe s posla, ko može?“

Na današnji dan 1802. godine slikar Metodije Spadalovski probudio se u noći jer su mu iz fioke noćnog stočića doprli zvuci bitke.

Opet.

Jedan fenjerčić je obasjavao podrum, što će reći davao je različite teksture pomrčini i izdvajao senke od tamnijih senki.

Prilike su se jedva i videle. Običnim očima bilo bi sasvim nemoguće da ustanove ko govori.

„Ovo se ne sme pominjati, je l' jasno?“

„Ne sme se pominjati? *Mrtav* je!“

„Ovo su patuljačka posla. Ne smeju dopreti do ušiju Gradske straže! Ona ovde nema šta da traži! Zar želimo *njih* ovde dole?“

„Imaju patuljačke pozornike...“

„Ha. *D'rkza*. Previše vremena na suncu. Sad su to samo niski ljudi. *Razmišljaju* li kao patuljci? A *Vajms* će kopati i kopati i razmetaće se onim *tricama* i kućinama koje naziva zakonom. Što bismo dozvolili takvu povredu prava? Pored

toga, nije ovo nikakva zagonetka. Samo je trol to mogao uraditi, slažemo li se? Kažem: *Slažemo li se?*“

„Baš tako je bilo“, reče prilika. Glas je bio tanušan i star i, istinu govoreći, nesiguran.

„Istina, bio je to trol“, reče drugi glas, gotovo brat blizanac prethodnog, ali nešto samopouzdaniji.

Zvuk pumpi samo je isticao stanku koja je usledila.

„Mogao je biti samo trol“, reče prvi glas. „I ne kaže se za džabe da iza svakog zločina stoji neki trol.“

Kada je komandant Sem Vajms stigao na posao, ispred Stražare na Trgu Pseudopolis beše se okupilo nešto svetine. Dotad je jutro bilo lepo i sunčano. Sada je još bilo sunčano, ali ni blizu onako lepo.

Gomila je nosila transparente. „Krvopije napolje!!“, pročitava Vajms, i: „Nećemo očajnik!“ Glave su se okretale ka njemu s mrgodnim, napola preplašenim prkosom na licima.

On promrmlja nešto ružno, skoro sasvim tiho.

Nedaleko je stajao Oto Hrik, ikonograf *Novosti*, sa suncobranom u ruci i potištenim izrazom na licu. On uhvati Vajmsov pogled i dovuče se do njega.

„Kakvu bi ti korist da izvučeš iz ovoga, Oto?“, upita Vajms. „Došao da slikaš jednu slatku ruljicu?“

„Komandante, festi su festi“, reče Oto i pogleda naniže, u svoje veoma lepo uglačane cipele.

„*Od koga si dobio dojavu?*“

„Ja samo slikam, gospodine“, reče Oto i povređeno diže pogled. „U sfakom slučaju, ne bih fam mogao reći sfe i da snam, sbog slobode štampe.“

„Slobode da dolivate ulje na vatru, misliš?“, reče Vajms oštro.

„Sloboda je takfa kakfa je“, reče Oto. „Niko nije ni rekao da je *prijatna*.“

„Ali... mislim, i ti si vampir!“, reč Vajms i mahnu prema demonstrantima. „Je l' se tebi dopada ovo što se sprema?“

„Gospodine, festi su sfejedno festi“, reče Oto krotko.

Vajms opet mrko pogleda u svetinu. Uglavnom se sastojala od ljudi. *Jeste* bio tu i jedan trol, premda se, da se ne lažemo, verovatno pridružio reda radi, prosto zato što se nešto dešava. Vampiru bi trebala bušilica i mnogo strpljenja dok iole naudi trolu. Svejedno, ako se tako može reći, u svemu tome bilo je i nečeg dobrog: ova sporedna predstava skrenuće ljudima misli s doline Kum.

„Čudo im ti ne smetaš, Oto“, reče on, pošto se malo smirio.

„Pa, ja nisam slušbeno lice“, reče Oto. „Ne nosim mač i snačku. Nikom ne pretim. Ja sam samo mrtfac koji radi svoj posao. A i sasmejafam ih.“

Vajms se zapilji u čoveka. Nikad ranije nije o tome razmišljao. Ali da... Mali Oto, cepidlaka, u svom crnom operskom ogrtaču crvenog poruba, sa džepovima za svu opremu, u sjajnim crnim cipelama, s brižljivo podšišanim zaliscima i – nimalo zanemarljivo – blesavim naglaskom koji manje ili više dolazi do izražaja u zavisnosti od toga s kim razgovara – taj Oto nije delovao kao pretnja. Delovao je smešno, vickasto, kao pozorišni vampir. Vajmsu nikad

ranije nije palo na pamet da je to vic na tuđ račun. Zasmješ ih, i više se ne plaše.

On klimnu Otu glavom i uđe unutra, gde je narednica Vesela Guzičica stajala – na kutiji – za previsokim šalterom za dežurstva; na ruci joj se blistalo novo obeležje čina. Vajms načini mentalnu zabelešku da uradi nešto povodom te kutije. Pojedini patuljački policajci postali su preosetljivi što treba da je koriste.

„Vesela, mislim da ne bi škodilo da nekoliko momaka stoji ispred“, reče on. „Ništa što bi iznerviralo narod, samo mali podsetnik da mi ovde održavamo red i mir.“

„Sumnjam da će to biti potrebno, gospodine Vajmse“, reče patuljica.

„Ne bih da u *Novostima* vidim sliku rulje kako kinji prvog vampirskog regruta Straže, kapl... narednice“, reče Vajms strogo.

„Gospodine, i pomislila sam da ne biste“, reče Vesela. „Pa sam zamolila narednicu Anguu da ode po nju. Ušle su na zadnji ulaz pre pola sata. Angua je otišla da je provede po zgradi. Mislim da su trenutno dole, u garderobi.“

„Zamolila si *Anguu*?“, reče Vajms i srce mu klonu.

„Da, gospodine?“, reče Vesela, koja je odjednom izgledala zabrinuto. „Ovaj... je l' nešto nije u redu?“

Vajms je zurio u nju. Dobar je stražar, savesna je. Voleo bih da imam još dve takve. I zaslužila je unapređenje, bogovi sveti znaju, *ali*, podseti on samog sebe, iz Ubervalda je, zar ne? Trebalo je da se seti one... nezgodacije između njih i vukodlaka. Možda sam ja kriv. Ja im večito pričam da je svaki pandur prosto pandur.

„Šta? Ma, ne“, reče on. „Verovatno ne.“

Vampir i vukodlak u jednoj prostoriji, pomisli dok se peo stepenicama ka svojoj kancelariji. No, naprosto će morati nekako da se nose s tim. A to je tek *prva* među našim nevoljama.

„A gospodina Čemerina sam odvela u sobu za saslušanja“, doviknu Vesela za njim.

Vajms stade na pola stepeništa.

„Čemerina?“, reče.

„Državnog inspektora, gospodine?“, reče Vesela. „Onog kog ste mi pominjali?“

A da, pomisli Vajms. Našu *drugu* nevolju.

Sve je to bila politika. Vajms se nikako nije snalazio s politikom, bila je puna zamki za poštene ljude. U ovu je upao prošle nedelje, u Vetinarijevoj kancelariji, tokom običnog, svakodnevnog sastanka...

„Ah, Vajmse“, reklo je njegovo gospodstvo dok je Vajms ulazio. „Baš lepo od vas što ste došli. Divan dan, zar ne?“

Bio je, sve do sada, pomisli Vajms kada je opazio preostalo dvoje u sobi.

„Gospodine, tražili ste me?“, reče i opet se okrenu Vetinariju. „U Vodenoj ulici u toku je marš Silicijumske lige za suzbijanje kleveta, saobraćaj stoji skroz do Omanje kapije...“

„Komandante, to svakako može pričekati.“

„Da, gospodine. I čeka. U tome i jeste problem, gospodine.“

Vetinari tromo odmahnu rukom. „Ali, Vajmse, kad puna kola zakrče ulicu, to je znak napretka“, izjavi on.

„Samo slikovito gledano, gospodine“, reče Vajms.

„No, u svakom slučaju, vaši ljudi nesumnjivo mogu izaći na kraj s time“, reče Vetinari i pokaza glavom na slobodnu stolicu. „Toliko ih imate. Toliki trošak. No, sedite, sedite, komandante. Poznajete li gospodina Džona Smita?“

Drugi muškarac za stolom izvadi lulu iz usta i ludački prijazno se osmehnu Vajmsu. „Ne bih rekao da nam je dosad pružžženo to zadovoljstvo“, reče on i pruži ruku. Ne bi trebalo da je moguće toliko otežati slovo „ž“, ali Džonu Smitu je to uspevalo.

Da se rukuje s vampirom? Vala, neće moći, pomisli Vajms, čak ni s vampirom u loše ištrikanom puloveru. Umesto toga je salutirao.

„Milo mi je, gospodine“, reče odsečno i stade u stav mirno. *Odvratan* odevni predmet, taj pulover. Od cikcak šare u čudnim, neveselim bojama naprosto bi vam pripala muka. Kao da ga je ištrikala i donela na poklon tetka slepa za boje, a vi se ne usuđujete da ga bacite jer bi vam se đubretari mogli smeјati i isprevrtati vam kante za smeće.

„Vajmse, gospodin Smit je...“, poče Vetinari.

„Predsednik ankmorporškog ogranka Ubervaldske lige trezvenjaka“, reče Vajms. „A ako se ne varam, ovo pored njega je gospođa Dorin Vinkings, njihova blagajnica. Vi hoćete vampira u Straži, ovde je o tome reč, jelda, gospodine? Opet?“

„Da, Vajmse, jeste“, reče Vetinari. „I da, *opet*. Da posedamo? Vajmse?“

Nije bilo izlaza, Vajms je toga bio svestan; mrzovoljno se skljkao u stolicu. I ovog puta će izgubiti. Vetinari ga je saterao u ćošak.

Vajms je znao sva obrazloženja zašto treba imati različite vrste u Straži. Bila su to dobra obrazloženja. Pojedina protivna obrazloženja bila su loša obrazloženja. U Straži je bilo trolova, *mnoštvo* patuljaka, jedan vukodlak, tri golema, Igor i, ne zaboravimo, jedan kaplar Nobs*, dakle zašto ne i vampir? A Liga trezvenjaka predstavljala je neporecivu činjenicu. Vampiri, nosioci crne vrpce Lige (i natpisa „Ni kapi“!) takođe su bili neporeciva činjenica. Dobro, vampiri koji se svečano odreknu krvi umeli su da budu pomalo uvrnuti, ali su bili pametni i dovitljivi i, kao takvi, možda su mogli biti i društveno korisni. A Straža je najupadljiviji državni organ u gradu. Zašto ne bi dala dobar primer ostalima?

Zato, reče Vajmsova izandala ali još upotrebljiva duša, što ti mrziš pogane vampire. Da se ne zavitlavamo, ne uvijamo u oblance, ne koristimo ljigave izraze u stilu „javnost to neće trpeti“ ili „nije pravi trenutak“. Ti, baš ti, mrziš pogane vampire, a, sunce mu poljubim, Straža je *tvoja*.

Ostalo troje piljilo je u njega.

„Gospodine Vajmse“, reče gospođa Vinkings, „ne možemo a da ne primetimo kako još niste saposlili nijednog našeg pripatnika u Straži...“

Slobodno kaži „Straža“, pomisli Vajms. Znam da možeš. Neka poslednje slovo abecede kroči u tvoj život. Uzmi malo

* Ovo je bilo pomalo ružno prema Nobiju, Vajms je to morao priznati. Nobi je, baš kao i mnogi drugi pripadnici Straže, bio ljudsko biće. Samo, jedino je on morao da nosi potvrdu.

od gospodina Smita, on ima viška. U svakom slučaju, imam novo obrazloženje. Takoreći, puba iz rukava.

„Gospođo Vinkings“, reče naglas, „nijedan vampir se nije *prijavio* u Stražu. Naprosto nemaju odgovarajući mentalni sklop za pandurski način života. A ja sam komandant Vajms, hvala lepo.“

U očicama gospođe Vinkings zacakli se pravednička zloba.

„Ah, kažete da su fampiri... klupi?“, reče ona

„Ne, gospođo Vinkings, kažem da su pametni. I eto, upravo u tome i jeste nevolja. Što bi se osoba sa imalo mozga svakodnevno izlagala opasnosti da joj razbiju mud... glavu za trideset osam dolara mesečno plus topli obrok? Vampiri su prefinjeni, obrazovani, imaju 'fon' ispred prezimena. Mogli bi stoput bolje provoditi vreme, a ne da špartaju ulicama kao panduri. Šta hoćete od mene, da ih *nateram* da stupe u Stražu?“

„Zar im ne bi bila pružžžena mogućnost da odmah dobiju čin?“, upita Džon Smit. Na licu mu je bilo znoja, a večiti osmeh bio je ludački. Ako je verovati glasinama, odricanje mu je veoma teško padalo.

„Ne. Svi počinju na ulici“, reče Vajms. To nije bila baš cela istina, ali pitanje ga je uvredilo. „I to u noćnoj smeni. Dobra je to obuka. Najbolja. Nedelju dana kišnih noći, dok se skuplja magla, a tebi voda curka za vrat i iz senki dopiru neki čudni šumovi... E, tad saznamo je l' posredi pravi pandur...“

Čim je to izgovorio, sve mu je bilo jasno. Ušetao se pravac u zamku. Sigurno su našli kandidata!

„E, to su topre festi!“, reče gospođa Vinkings i zaveli se.

Vajms je želeo da je protrese i razdere se: Dorin, ti nisi vampir! Udata si za vampira, jeste, ali kada je to postao, već je bilo krajnje nezamislivo da bi ikad poželeo da te ugrize! I pravi nosioci crne vrpce trude se da se ponašaju obično i neupadljivo! Bez lepršavih ogrtača, bez sisanja krvi i svakako bez cepanja spavaćica s fišbajmima s mladih devojaka! Svako zna da je Džon Nipošto-Vampir Smit ranije bio grof Vargo Sent Grut fon Vilinus! Ali sad puši lulu i nosi ove užasne džempere i skuplja banane i od šibica pravi makete ljudskih organa zato što misli da hobiji doprinose njegovoj ljudskosti! Ali ti, Dorin? Ti si se rodila u Ulici Kokbil! Mama ti je bila pralja! Niko nikad s tebe ne bi strgao spavaćicu, osim ako ima dizalicu! Ali tako si... *zaluđena* za ovo, jelda? Tebi je to *razonoda*. Trudiš se da više ličiš na vampira od samih vampira! I čisto da napomenem, lažni zašiljeni zubi zvekeću dok pričaš!

„Vajmse?“

„M?“ Vajms je bio svestan da je neko nešto govorio.

„Gospodin Smit ima dobre vesti“, reče Vetinari.

„Uistinu, da“, reče Džon Smit i ludački se ozari. „Komandante, imamo regruta za vas. Vampira koji žžželi da bude u Stražžži!“

„I, narafno, noć neće predstafjljati nikakfu smetnju“, reče Dorin pobedonosno. „Jer, rassssume se, mi *jesmo* noć!“

„Vi biste da kažete kako *moram*...“, poče Vajms.

Vetinari se brzo umeša. „Ma nikako, komandante. Svi mi u potpunosti poštujemo vašu nezavisnost u donošenju odluka, vi ste na čelu Straže. Razume se, slobodno zapošljavajte onoga ko vam se učini pogodan. Ja samo tražim da s kandidatom porazgovarate, pošteno i pravično.“

Aha, kako da ne, pomisli Vajms. A politički odnosi sa Ubervaldom postaće utoliko lakši, je l' tako, ako budeš mogao da kažeš kako čak imaš i nosioca crne vrpce u Straži. A ako tog čoveka odbijem, moraću da objašnjavam zašto. I „naprosto ne volim vampire, kako vam nije jasno?“ verovatno neće biti dosta.

„Naravno“, reče on. „Pošaljite ga.“

„On je zapravo ona“, reče lord Vetinari. Zirnu u dokumenta. „Salacija Deloresista Amanita Trigestrata Zeldana Malifi...“ On zastade, okrenu nekoliko stranica, pa reče: „Možemo, mislim, preskočiti jedan deo, ali završava se sa 'fon Hampding'. Ima pedeset i jednu godinu, *ali*“, dodade brzo, pre nego što je Vajms mogao da se uhvati za taj podatak, „to za vampira nisu nikakve godine. Ah da, i želi da je zovu naprosto Sali.“

Garderoba nije bila dovoljno velika. Ni blizu. Narednica Angua trudila se da ne udiše.

U velikoj dvorani bilo bi podnošljivo. Napolju na otvorenom još bolje. Trebalo joj je prostora da udahne vazduh, eto šta. Tačnije rečeno, trebalo joj je prostora da ne bi udi-sala vampira.

Nek se nosi Vesela! Ali nije mogla odbiti, ispalo bi ružno. Mogla je samo da ćuti i trpi i da obuzdava neutoljivu želju da ovoj maloj zubima istragne grkljan.

Sigurno je svesna šta radi, pomisli ona. Sigurno *znaju* kako lako i nehajno deluju, tako samopouzdana u svakom društvu,

svuda svoji na svome; pored njih se svako oseća nezgrapno, kao druga liga. Mene si našla. Zovite me Sali, kako da ne!

„Izvini zbog ovoga“, reče ona naglas; trudila se da na silu spreči dizanje dlačica na vratu. „Malo je skućeno.“ Ona se nakašlja. „U svakom slučaju, to ti je to. Ništa ne brini, uvek ovako smrdi. I ne trudi se da zaključavaš ormarić, svi ključevi su isti, a ionako se skoro svaka vratanica otvore ako lupiš okvir kako treba. Nemoj držati tu ništa vredno, ima ovde previše pandura. I ne potresaj se ako ti neko stavi unutra svetu vodicu ili glogov kolac.“

„Je l' to verovatno?“, upita Sali.

„Ne verovatno“, reče Angua. „*Sigurno*. Ja sam recimo u svom stalno zaticala pseće ogrlice i biskvite u obliku koske.“

„I nisi se nikom žalila?“

„Šta? Ne! *Ne žališ se!*“, planu Angua, priželjkujući da ovog časa može prestati sa udisanjem. Kosa joj se sigurno već sva razbarušila.

„Ali ja sam mislila da je Straža...“

„Slušaj, nema to nikakve veze s tim što si... s tim šta smo mi, kapiraš?“, reče Angua. „Da si patuljak, dobila bi par cipela s platformama ili merdevine ili tako nešto, mada se to ne dešava često u današnje vreme. Uglavnom probaju sa *svakim*. Takvi su ti panduri. I onda gledaju šta ćeš da radiš, razumeš? Zbole njih uvo jesi li trol ili gnom ili zombi ili vampir“ – *uglavnom*, dodade ona u sebi – „ali nemoj da pomisle da si pekmeza ili tužibaba. A, pravo da ti kažem, oni biskviti uopšte nisu bili loši... A da, jesi li upoznala Igora?“

„U mnogo navrata“, reče Sali. Angua se osmehnu na silu. U Ubervaldu se stalno susrećeš sa Igorima. Naročito ako si vampir.

„Ali ovog našeg?“, reče ona.

„Ne bih rekla.“

A. Odlično. Angua je mahom izbegavala Igorovu laboratoriju, pošto su se iz nje širili ili bolno hemijski ili užasno, primamljivo organski mirisi, ali sada bi ih sa olakšanjem usisala u sebe. Ona se zaputi ka ulazu, malčice brže nego što je bilo uljudno, i pokuca.

Vrata škripnuše i odškrinuše se. Svaka vrata koja otvori jedan Igor škripnula bi. To je urođen dar.

„Ćao, Igore“, reče Sali vedro. „Baci šestaka!“

Angua ih je ostavila da čavrljaju. Igori su po prirodi uslužni, vampiri po prirodi to nisu. Slažu se savršeno. Sad bar može da ode i udahne malo vazduha.

Vrata se otvoriše.

„Gospodin Čemerin, gospodine“, reče Vesela i u Vajmsovu kancelariju žurno uvede čoveka ne mnogo višeg od sebe. „A evo i našeg primerka *Novosti*...“

Gospodin Čemerin je bio uredan. Zapravo, terao je pojam urednosti u krajnost. Bio je od onog soja ljudi koji rado slažu veš. Odelo mu je bilo jeftino ali veoma čisto, čizmice su mu se svetlucale. Blistala mu se i kosa, još i više od čizama. Bila je razdeljena po sredini i tako strogo slepljena da mu se činila naslikana na glavi.

Svi državni organi s vremena na vreme podležu inspekciji, rekao je Vetinari. Nema razloga da se Straža zaobilazi,

pa je l' tako? U nju se, na kraju krajeva, odliva dobar deo gradske kase.

Vajms je istakao da, kada pominjemo odlivanje, uglavnom mislimo na *kanalizaciju*.

Svejedno, rekao je Vetinari. *Samo* svejedno. Sa svejednim se nisi mogao prepirati.

Ishod je bio gospodin Čemerin, koji je sada prilazio Vajmsu.

Caklio se pri hodu. Vajms nije znao kako bi to drugačije opisao. Svaka kretnja bila je... pa, na note. Kesa za novac sa stotinu malih odeljaka i cvikeri na vrpici, sto posto, pomisli on.

Gospodin Čemerin se uredno složi na stolicu pred Vajmsovim pisaćim stolom i otvori kopče aktovke uz dva tiha, zlokobna škljocaja. Donekle ceremonijalnim pokretom, stavi naočare. Bile su na crnoj vrpici.

„Moje pismo ovlašćenja od lorda Vetinarija, vaša milosti“, reče on i pruži list papira.

„Hvala vam, gospodine... A. E. Čemerine“, reče Vajms, baci pogled na njega, pa ga ostavi. „I, kako vam možemo pomoći? Inače, kad sam na poslu, ja sam komandant Vajms.“

„Vaša milosti, trebaće mi kancelarija. Uvid u svu vašu dokumentaciju. Kao što znate, stavljeno mi je u zadatak da podnesem pun izveštaj njegovom gospodstvu, kao i da izvršim analizu troškova Straže, uz moguće predloge za poboljšanje svih vidova njenih delatnosti. Vaša saradnja je dobrodošla, ali ne i neophodna.“

„Predlozi za poboljšanje, a?“, reče Vajms vedro; iza stolice A. E. Čemerina, narednica Guzičica sa zebnjom je sklopila oči. „Ma bajno. Ja sam opštepoznat po tome koliko volim saradnju. Pomenuo sam vam ono za vojvodu, ne?“

„Da, vaša milosti,“ reče A. E. Čemerin kruto i pomalo uvređeno. „Svejedno, vi ste vojvoda od Anka i bilo bi neprilično obraćati vam se na ijedan drugi način. Osećao bih se kao da vam ne ukazujem dužno poštovanje.“

„Tako dakle. A kako ja *vama* da se obraćam, gospodine Čemerine?“, upita Vajms. Krajičkom oka opazi da se podna daska na drugom kraju prostorije gotovo neprijetno podigla.

„A. E. Čemerin’ je sasvim prihvatljivo, vaša milosti“, reče inspektor.

„Dakle, A’ je skraćeno od...?“, reče Vajms i odvoji pogled od daske samo na tren.

„To je samo A’, vaša milosti“, reče A. E. Čemerin strpljivo. „A. E. Čemerin.“

„Hoćete reći da vam nisu nadenuli ime nego *inicijale*?“

„Upravo tako, vaša milosti“, reče čovečuljak.

„Kako vas zovu prijatelji?“

Sudeći po izgledu A. E. Čemerina, nešto veoma krupno u toj rečenici neopravdano je uzeto zdravo za gotovo, a njemu to nikako nije bilo jasno; Vajms se pomalo sažali. „Elem, narednica Guzičica će se postarati za vas“, reče on s lažnom srdačnošću. „Nađi gospodinu A. E. Čemerinu neku kancelariju, narednice, i pokaži mu svu dokumentaciju koju zatraži.“ Što više dokumentacije, pomisli Vajms. Zakopaj ga u dokumentaciju, samo da mi više ne prilazi.

„Hvala vam, vaša milosti“, reče A. E. Čemerin. „Moraću da obavim razgovore i s pojedinim pripadnicima Straže.“

„Zašto?“, upita Vajms.

„Kako bi moj izveštaj bio sveobuhvatan, vaša milosti“, reče A. E. Čemerin spokojno.

„Ja mogu da vam kažem sve što treba da znate“, reče Vajms.

„Da, vaša milosti, ali revizija se tako ne radi. Moram delati potpuno nezavisno. *Quis custodiet ipsos custodes?*, vaša milosti.“

„To znam šta znači“, reče Vajms. „Ko stražari nad stražarima, ko nadzire nadzirače? Ja, gospodine Čemerine.“

„Da, ali ko *vas* drži na oku, vaša milosti?“, kaza inspektor i kratko se osmehnu.

„Opet ja. Neprestano“, reče Vajms. „Verujte mi.“

„Svakako, vaša milosti. Pa opet, na meni je da zastupam javni interes. Pokušaću da vam ne budem na smetnji.“

„Vrlo lepo od vas, gospodine Čemerine“, reče Vajms i odustade. Dosad nije shvatao da je u poslednje vreme toliko nervirao Vetinarija. Ovo je ličilo na neku njegovu igru. „Dobro. Uživajte u svom boravku, nadajmo se kratkom. Izvinite, molim vas, ali od jutros imam puno posla, uz ovu prokletinju oko doline Kum i sve to. Uđi, Frede!“

Taj štos je naučio od Vetinarija. Posetiocu je teško da se dalje zadržava kada je novi posetilac već u prostoriji. Pored toga, po ovako toplom vremenu Fred se mnogo znojio; bio je znojni prvak. I za sve ove godine nije ukačio da se, kada stojiš pred vratima kancelarije, duga podna daska poput klackalice na gredi malo izdigne, taman da je Vajms primeti.

Deo daske opet se spusti i vrata se otvoriše.

„Gospodine Vajmse, nije mi jasno kako vam to polazi za rukom“, reče narednik Kolon veselo. „Baš sam hteo da pokucam!“

Nakon što se sit naslušao, pomisli Vajms. Ipak, s radošću je primetio kako A. E. Čemerin nabira nos.

„Šta ima, Frede?“ upita. „Ma ne, ne brini ništa, gospodin Čemerin je upravo krenuo napolje. Narednice Guzičice, nazad na dužnost. Gospodine Čemerine, prijatno.“

Fred Kolon skide kacigu čim je Vesela užurbano izvela inspektora napolje i obrisa čelo.

„Opet otoplilo napolju“, reče on. „Ako mene pitate, ima da bude oluje.“

„Jeste, Frede. Šta si beše hteo?“, zapita Vajms, i uspe da naznači kako, premda je Fred uvek dobrodošao, sad baš i nije zgodan trenutak.

„Ovaj... nešto se krupno sprema, gospodine“, reče Fred ozbiljno, kao neko ko je naučio rečenicu napamet.

Vajms uzdahnu. „Frede, misliš, nešto se dešava?“

„Da, gospodine. Patuljci, gospodine. Mislim, naši momci ovde. Sve je gore. Stalno se nešto domunđavaju. Kud god se okreneš, gospodine, neko munđanje. A čim im neko drugi priđe, oni se učute. Čak i narednici. Učute se, gospodine, i onako te *pogledaju*. A zato su i trolovi malko uzrujanjani, možete misliti.“

„Neće biti nove doline Kum, ne u panduraciji, Frede“, reče Vajms. „Znam da grad trenutno sav vrvi od toga, uz godišnjicu koja nas čeka, ali ima da sručim tonu onih četvrtastih stvarčica za pravljenje kuća na svakog pandura koji proba da se igra istorijske bitke u garderobi. Ima da leti napolje pre nego što shvati šta ga je snašlo. Lepo im to svima stavi do znanja.“

„Jašta, gospodine. Ali ne pričam ja o tome, gospodine. Svi *znamo* za to“, reče Fred. „Ovo je nešto drugo, novo, današnje. Gadan neki osećaj, sve mi se ježi vrat. Patuljci nešto znaju. I ne pričaju.“